

[A] node : παράκτιες δραστηριότητες και παραλιακές μεταβάσεις
Στην περιοχή της Γλυφάδας

Χριστίνα Μαρούδη
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών 2018

Χριστίνα Μαρούδη
Επιβλέπων καθηγητής : Κωστής Πανηγύρης

[A] node: παράκτιες δραστηριότητες και παραλιακές μεταβάσεις στην περιοχή της Γλυφάδας

Η ακτογραμμή της Αθήνας αποτελείται από ένα σύνολο επιμέρους θυλάκων, των οποίων η διαχείριση απασχολεί τη σφαίρα του δημόσιου διαλόγου περισσότερο από ποτέ. Σημαντικό κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η λειτουργική απομόνωσή τους από την εκάστοτε ενδοχώρα, κυρίως λόγω της διέλευσης της λεωφόρος Ποσειδώνος.

Στο πλαίσιο αυτό, η εργασία εστιάζεται στην περιοχή της Γλυφάδας, και στοχεύει στην επούλωση του τραύματος που έχει δημιουργηθεί από τη διέλευση της λεωφόρου μέσω της μελέτης των τρόπων με τους οποίους θα ήταν εφικτή η επανασύνδεση της περιοχής με το παραλιακό της μέτωπο.

Ο όρος "παράκτια" εκφράζει μια δραστηριότητα που πραγματοποιείται στην ακτογραμμή και σχετίζεται με τη θάλασσα, ενώ ο όρος " παραλιακή" εκφράζει τη δραστηριότητα εκείνη που ναι μεν πραγματοποιείται παρακείμενα στην ακτογραμμή, αλλά έχει να κάνει με το στοιχείο της ξηράς. Έτσι, για παράδειγμα, τα θαλάσσια αθλήματα θεωρούνται παράκτια λειτουργία, ενώ η βόλτα στην ακτή θεωρείται παραλιακή. Ο τίτλος της εργασίας "[A] node: παράκτιες δραστηριότητες και παραλιακές μεταβάσεις στην περιοχή της Γλυφάδας" αφορά αυτή ακριβώς τη σχέση : το συνδυασμό λειτουργιών που συμβαίνουν από την πλευρά της θάλασσας με αυτές που πραγματοποιούνται στην ξηρά . Η εργασία αποτελεί εγχείρημα δημιουργίας ενός κεντρικού κόμβου (A node) κινήσεων και δραστηριοτήτων.Ο κόμβος αυτός παραλαμβάνει τις ροές πεζών και ποδηλάτων που συγκεντρώνονται στην ενδοχώρα της περιοχής, και τις διαχέει στην παραλία και το αντίστροφο, ενώ ταυτόχρονα ενεργοποιεί και επανακαθορίζει τις χωρικές σχέσεις των παράκτιων δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στο σημείο σύνδεσης.

Πρόκειται για μια πρόταση αστικής επέμβασης, που αφορά το παράκτιο μέτωπο της περιοχής, με βασικούς άξονες την κατακόρυφη σχέση του με την ενδοχώρα της Γλυφάδας καθώς και ευρύτερα με την οριζόντια σύνδεσή του με το σύνολο των επιμέρους θυλάκων που αναπτύσσονται στην ακτογραμμή της Αθήνας. Στόχοι της εργασίας αποτελούν αφενός η λειτουργική σύνδεση της παραλίας με την υπόλοιπη περιοχή και η ανάπτυξη κοινοφελών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας, αφετέρου ο σχεδιασμός ήπιας τουριστικής δραστηριότητας με σκοπό την τόνωση της τοπικής οικονομίας.

Christina Maroudis

Professor : Kostis Paniyiris

“ [A] node : Coastal activities and transitions in the area of Glyfada”

The Athenian coastline and the management of its individual parts is a subject of public thought today more than ever. The common ground of the different parts is their functional isolation from the inland which is mainly due to the passage of Avenue Poseidonos.

In this context, the project focuses on the area of Glyfada, and aims to repair the damage in the urban fabric caused by the Avenue through the study of ways in which a re-connection between the city and the shore could be achieved.

The thesis titled “ [A] node : Coastal activities and transitions in the area of Glyfada” focuses on the creation of a central node of movements and activities. This node receives pedestrian and bicycle flows concentrated in the inland of the area and diffuses them on the beach and vice versa while at the same time activates and redefines the spatial relationships of coastal activities taking place at the point of connection.

It is a proposal for urban intervention, which concerns the coastal front of the area, with its main axis of vertical relationship with the inland of Glyfada and more broadly with its horizontal connection with all the individual pockets that develop on the coastline of Athens. The objectives of the project are the functional link of the beach with the rest of the area and the development of community activities within the local community and the planning of mild tourist activity in order to stimulate the local economy.

Ευχαριστώ τον καθηγητή μου Κωστή Πανηγύρη για την καθοδήγηση στην πορεία εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Επιπλέον, ευχαριστώ τους γονείς και τους φίλους μου για την βοήθεια και την υποστήριξη τους.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγικό σημείωμα
2. Η περιοχή της Γλυφάδας
3. Διερεύνηση χαρακτηριστικών περιοχής
4. Ανάλυση περιοχής επέμβασης
5. Παρουσίαση πρότασης

1. Εισαγωγικό σημείωμα

Η προσωπική μου εμπειρία από την περιοχή της Γλυφάδας χρονολογικά ξεκινάει στα μέσα της δεκαετίας του '90. Γεννήθηκα και μεγάλωσα σε ένα προαστιακό διαμέρισμα στην καρδιά της περιοχής, εκεί που σήμερα βρίσκεται η στάση του τραμ «Κολυμβητήριο», σε σημείο το οποίο απέχει 5 λεπτά από τη θάλασσα με τα πόδια. Παρόλα αυτά, είχα πάντα την αίσθηση ότι η θάλασσα αποτελεί απλώς έναν σκηνικό διάκοσμο που έτυχε να υπάρχει στην περιοχή, και όχι ένα από τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την όψη της και εμπλέκονται με την καθημερινότητα των κατοίκων. Η πιο στενή επαφή που είχα με αυτή ήταν στις βόλτες στις μαρίνες, όπου θαύμαζα τα σκάφη και απορούσα με το παράδοξο της αντίθεσης μεταξύ της εικόνας εγκατάλειψης που παρουσίαζαν οι παλιές ψαροταβέρνες και οι βραχώδεις δημόσιες παραλίες με τα ημιδιαφανή νερά απέναντι στην κοσμική Γλυφάδα που αναπτυσσόταν λίγα μέτρα παραπάνω.

Η ακτογραμμή της Γλυφάδας ορίζεται στο χάρτη από τη μαρίνα του Αγίου Κοσμά στο βόρειο τμήμα της μέχρι το ακρωτήριο της Αιξωνής στο νοτιότερο, όπου βρίσκονται οι εγκαταλελειμμένες καμπάνες του παλιού ξενοδοχειακού συγκροτήματος «Αστέρας» του 1964 αλλά και το ΠΙΚΠΑ και είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή αφιερωμένη στις δραστηριότητες αναψυχής και τουρισμού. Η οργανωμένη πλαζ εκτείνεται από το γνωστό παραλιακό κέντρο νυχτερινής διασκέδασης, τα «Αστέρια», μέχρι το ακρωτήριο. Λειτουργεί από τη στιγμή δημιουργίας της τη δεκαετία του '60 μέχρι και σήμερα συνεχώς, με τις ροές των επισκεπτών να κυμαίνονται ανάλογα με τις διεθνείς πολιτισμικές τάσεις αλλά και την εκάστοτε εθνική πολιτική και οικονομική οργάνωση. Στις απαρχές του σχεδιασμού της αποτέλεσε μαζί με τα ξενοδοχεία «Ξενία» ένα από τα σημαντικότερα και πιο κερδοφόρα εγχειρήματα της μεταπολεμικής στρατηγικής ανάπτυξης του τουρισμού με στόχο την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας. Σταδιακά, με την έλευση και εγκατάσταση αστικών μαζών στην περιοχή, την ακόλουθη υποβάθμιση του εξοχικού της χαρακτήρα και την παράλληλη τουριστική ανάπτυξη προορισμών με φυσικά χαρακτηριστικά που δεν είχαν ακόμα αλλοιωθεί, οι ακτές της Γλυφάδας, οι ιδιωτικές αλλά και κατά βάση οι δημόσιες, χάνουν τους οπαδούς τους και ο αριθμός των λουομένων σε αυτές.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η πλειοψηφία των αστών που την εποικίζουν έχουν την τάση να στρέφουν την καθημερινότητά τους προς την ενδοχώρα και όχι προς τη θάλασσα, παρόλο που αυτή βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής.

Η αλλαγή αυτή στο χαρακτήρα της περιοχής επισφραγίζεται και με ένα τεχνικό έργο που άλλαξε δια παντός τη σχέση των κατοίκων με τη θάλασσα : τη χάραξη της λεωφόρου Ποσειδώνος που συνδέει τον Πειραιά με το Σούνιο, και το πραγματοποιεί διαπερνώντας την περιοχή της Γλυφάδας στο ακραίο σημείο της, εκεί που διαμορφώνεται η συνέχειά της προς τη θάλασσα.

Αφορμούμενη από τα παραπάνω, κατέληξα στην απόφαση να αφιερώσω τη διπλωματική μου εργασία στη μελέτη μιας πρότασης επούλωσης του τραύματος που δημιούργησε η λεωφόρος -κυριολεκτικά και μεταφορικά στην περιοχή. Την επιλογή αυτή την υποστήριξα μελετώντας τους τρόπους με τους οποίους θα ήταν εφικτό να επανασυνδεθεί η παραλία με την ενδοχώρα, με αστικούς πλέον όρους.

Τυπικά, ο όρος "παράκτια" εκφράζει μια δραστηριότητα που πραγματοποιείται στην ακτογραμμή και σχετίζεται με τη θάλασσα, ενώ ο όρος " παραλιακή" εκφράζει τη δραστηριότητα εκείνη που ναι μεν πραγματοποιείται παρακείμενα στην ακτογραμμή, αλλά έχει να κάνει με το στοιχείο της ξηράς. Έτσι, για παράδειγμα, τα θαλάσσια αθλήματα θεωρούνται παράκτια λειτουργία, ενώ η βόλτα στην ακτή θεωρείται παραλιακή.

Ο τίτλος της εργασίας "[A] node: παράκτιες δραστηριότητες και παραλιακές μεταβάσεις στην περιοχή της Γλυφάδας" αφορά αυτή ακριβώς τη σχέση : το συνδυασμό λειτουργιών που συμβαίνουν από την πλευρά της θάλασσας με αυτές που πραγματοποιούνται στην ξηρά . Η εργασία αποτελεί εγχείρημα δημιουργίας ενός κεντρικού κόμβου (A node) κινήσεων και δραστηριοτήτων.Ο κόμβος αυτός παραλαμβάνει τις ροές πεζών και ποδηλάτων που συγκεντρώνονται στην ενδοχώρα της περιοχής, και τις διαχέει στην παραλία και το αντίστροφο, ενώ ταυτόχρονα ενεργοποιεί και επανακαθορίζει τις χωρικές σχέσεις των παράκτιων δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στο σημείο σύνδεσης.

Πρόκειται για μια πρόταση αστικής επέμβασης, που αφορά το παράκτιο μέτωπο της περιοχής, με βασικούς άξονες την κατακόρυφη σχέση του με την ενδοχώρα της Γλυφάδας καθώς και ευρύτερα με την οριζόντια σύνδεσή του με το σύνολο των επιμέρους θυλάκων που αναπτύσσονται στην ακτογραμμή της Αθήνας. Στόχοι της εργασίας αποτελούν αφενός η λειτουργική σύνδεση της παραλίας με την υπόλοιπη περιοχή και η ανάπτυξη κοινοφελών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας, αφετέρου ο σχεδιασμός ήπιας τουριστικής δραστηριότητας με σκοπό την τόνωση της τοπικής οικονομίας.

2. Η περιοχή της Γλυφάδας

Ιστορική Αναφορά

Η Γλυφάδα, είναι ένα παραλιακό προάστιο, στα νότια του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας, με έκταση 25 τετρ. χλμ. Από την Αθήνα απέχει περίπου 14 χιλιόμετρα και από το Φάληρο περίπου 7,5 . Διοικητικά, ανήκει στην περιφέρεια Αττικής και στη Νομαρχία Αθηνών.

Η περιοχή κατοικήθηκε, σύμφωνα με τις ενδείξεις, σε όλες τις περιόδους της αρχαιότητας, από την προϊστορική εποχή ως τα βυζαντινά χρόνια. Σημαντικό κομμάτι της αρχαίας ζωής αναπτύχθηκε γύρω από την παραλία. Συγκεκριμένα, στην περιοχή που βρίσκονται τα σημερινά "Αστέρια", βρίσκονται κτιριακά λείψανα από 3 διαφορετικές περιόδους της αρχαιότητας., ένα νεκροταφείο της Πρωτοελλαδικής εποχής, ένα εργαστήριο και τα απομεινάρια μιας βασιλικής αφιερωμένης στη λατρεία του Απόστολου Παύλου.

Η κοινότητα της νεότερης Γλυφάδας, συστάθηκε επίσημα το 1927. Το όνομά της δόθηκε την περίοδο εκείνη, όταν με τη διάνοιξη πηγαδιών για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους οι κάτοικοι ανακάλυψαν ότι το νερό μερικών από αυτά ήταν υφάλμυρο, γλυφό.

Αναπτύχθηκε περισσότερο ως ένα κέντρο παραθερισμού σε κοντινή απόσταση από την Αθήνα, με τον τουρισμό να αποτελεί σημαντικό στοιχείο της φυσιογνωμίας της περιοχής. Τη δεκαετία του 1950, στο νότιο άκρο της διαμορφώθηκε η παραλία “Αστέρια”.

Η Γλυφάδα πλέον αποτελεί ένα ανεξάρτητο αστικό κέντρο των 87.305 κατοίκων που ορίζεται χωρικά από τον Υμηττό ανατολικά έως τη θάλασσα δυτικά και σε κατακόρυφο άξονα από το πρώην αεροδρόμιο του ελληνικού στο Βορρά έως την οδό Πρίγκηπος Πέτρου στο Νότο.

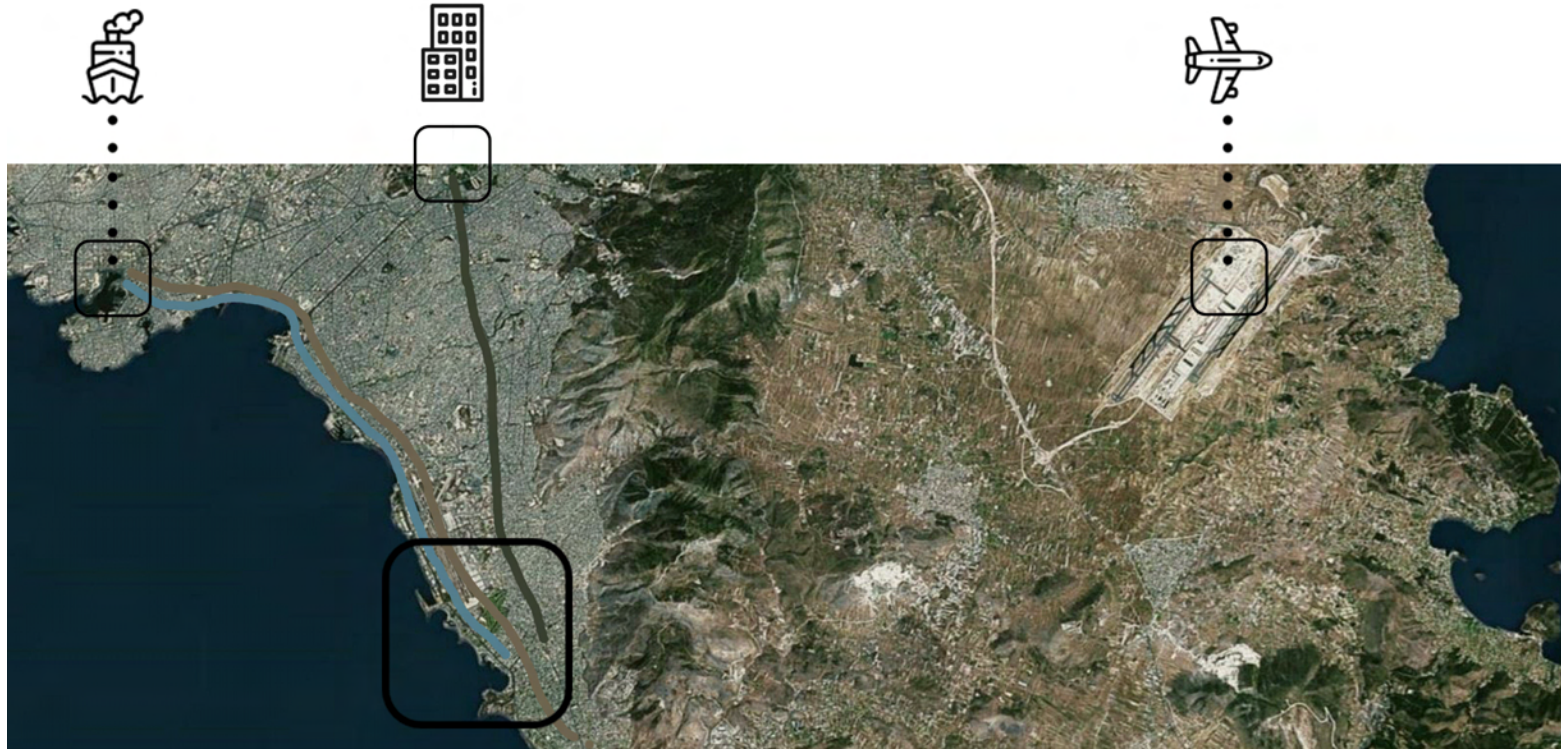
3. Διερεύνηση χαρακτηριστικών περιοχής

Στις εικόνες παρουσιάζεται η θέση της Γλυφάδας στο χάρτη σε σχέση με τις παρακείμενες περιοχές, καθώς και κάποια χαρακτηριστικά στοιχεία της φυσιογνωμίας της, η προαναφερθείσα παραλία "Αστέρια", το γκολφ που βρίσκεται δίπλα στην παραλία, οι μαρίνες ελλιμενισμού σκαφών και οι δημόσιες παραλίες της.

 λ. βουλιαγμένης

 λ. ποσειδώνος

 τραμ

Εστιάζοντας στην παραλιακή ζώνη της περιοχής, παρατηρεί κανείς τον πλούτο των εμπειριών και δραστηριοτήτων που διατηρεί : ακτές κολύμβησης, δραστηριότητες ναυαθλητικού χαρακτήρα, ψαραγορά, κέντρο για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας, αρχαιολογικοί χώροι.

Είναι χαρακτηριστικό πως πέραν από την παραλία των Αστεριών, η εμπορική εκμετάλλευση της παραλίας καθώς και η αναπτυξή της με άξονα την αναψυχή είναι ελάχιστη.

παράκτια σημεία ενδιαφέροντος

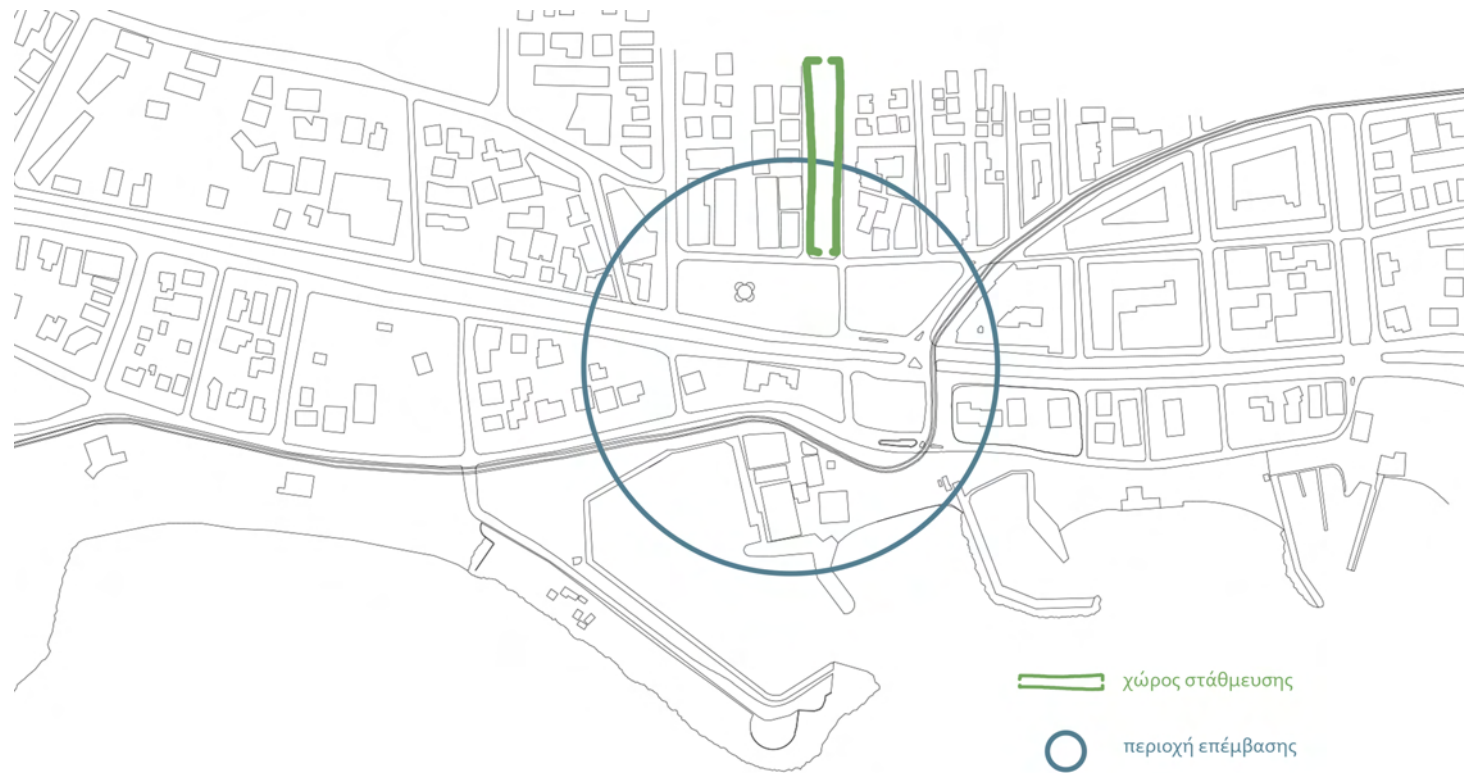
⚡ κίνηση από την πόλη στην παραλία

⚡ διακοπή ροής από λ. Ποσειδώνος

Η λεωφόρος Ποσειδώνος, αποτελεί άξονα ταχείας κυκλοφορίας οχημάτων που διακόπτει την κατακόρυφη κίνηση προς την παραλία. Όντας πεζός, κάποιος μπορεί να είναι απαραίτητο να περιμένει αξιοσημείωτο χρονικό διάστημα μέχρι να τη διασχίσει και να φτάσει στον προορισμό του στην παραλία.

4. Ανάλυση περιοχής επέμβασης

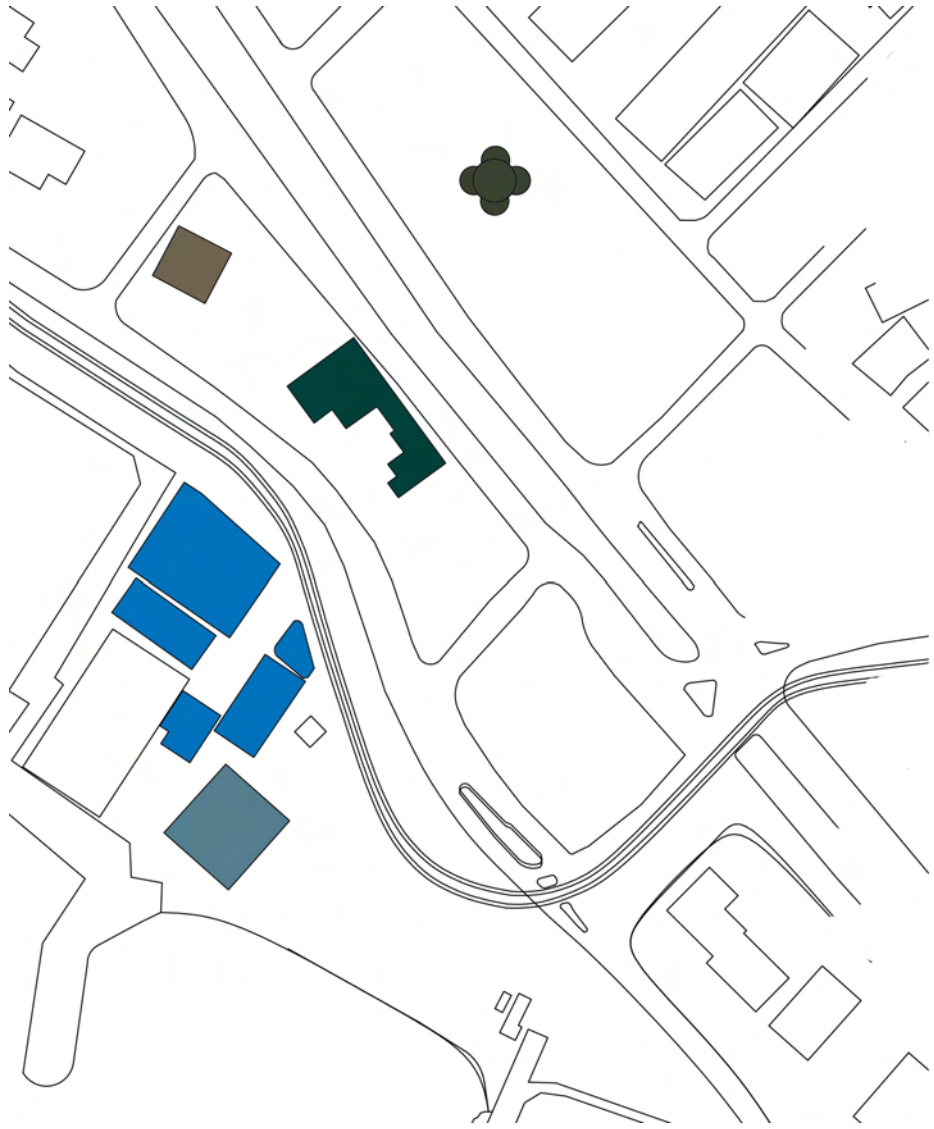

Το σημείο που επιλέγεται να πραγματοποιηθεί η επέμβαση είναι αυτό στο οποίο παρατηρείται η μεγαλύτερη ροή κίνησης κόσμου, τόσο από κατοίκους, όσο και από επισκέπτες της περιοχής. Ταυτόχρονα, αποτελεί το σημείο με τα ιστορικότερα κτίρια της περιοχής. Τέλος, επί του άξονα της οδού Ζέρβα, ο οποίος στο Βόριο τμήμα του φτάνει ως την Βουλιαγμένης και ενώνει Κάτω με Άνω Γλυφάδα, έχει προταθεί υπογειοποίηση του υπάρχοντος χώρου στάθμευσης και μετατροπή του σε άξονα πρασίνου.

Ανάλυση περιοχής: χρήσεις

- A.Ναός Α. Κωνσταντίνου και Ελένης. Σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Γεώργιο Δραγαζίκη και ολοκληρώθηκε το 1945. Αποτελεί ένα από τα πιο ιστορικά αρχιτεκτονήματα ολόκληρης της περιοχής της Γλυφάδας.
- B. Παλαιό Δημαρχείο. Χτίστηκε τη δεκαετία του 1930 και λειτούργησε αρχικά ως πανδοχείο για κυνηγούς και ψαράδες. Από το '50 άρχισε να λειτουργεί ως το δημαρχείο της περιοχής. Τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται για εκδηλώσεις πολιτισμικού χαρακτήρα.
- Γ. Εγκαταστάσεις ναυαθλητικού ομίλου ΑΝΟΓ. Ο ΑΝΟΓ ιδρύθηκε το 1946 και στεγάζεται στις εγκαταστάσεις της παραλίας. Διαθέτει πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων, γήπεδα τένις, αποδυτήρια για τους αθλητές και διοικητικές λειτουργίες. Η σημερινή χωρική διάταξη του ομίλου εμποδίζει την ελεύθερη κίνηση του κοινού στην 3η μαρίνα.
- Δ. Τουριστικό περίπτερο "Ζέρβας". Ίσως το χαρακτηριστικότερο κέντρο διασκέδασης της περιοχής μαζί με τα "Αστέρια". Λειτουργεί από το 1950 και παρέχει σε επισκέπτες, κατοίκους και λουόμενους υπηρεσίες εστίασης και αναψυχής. Δεν λειτουργεί τα τελευταία χρόνια λόγω ιδιοκτησιακού καθεστώτος της παραλίας.

Ε.Τεχνική υπηρεσία Γλυφάδας & ΚΕΠ.

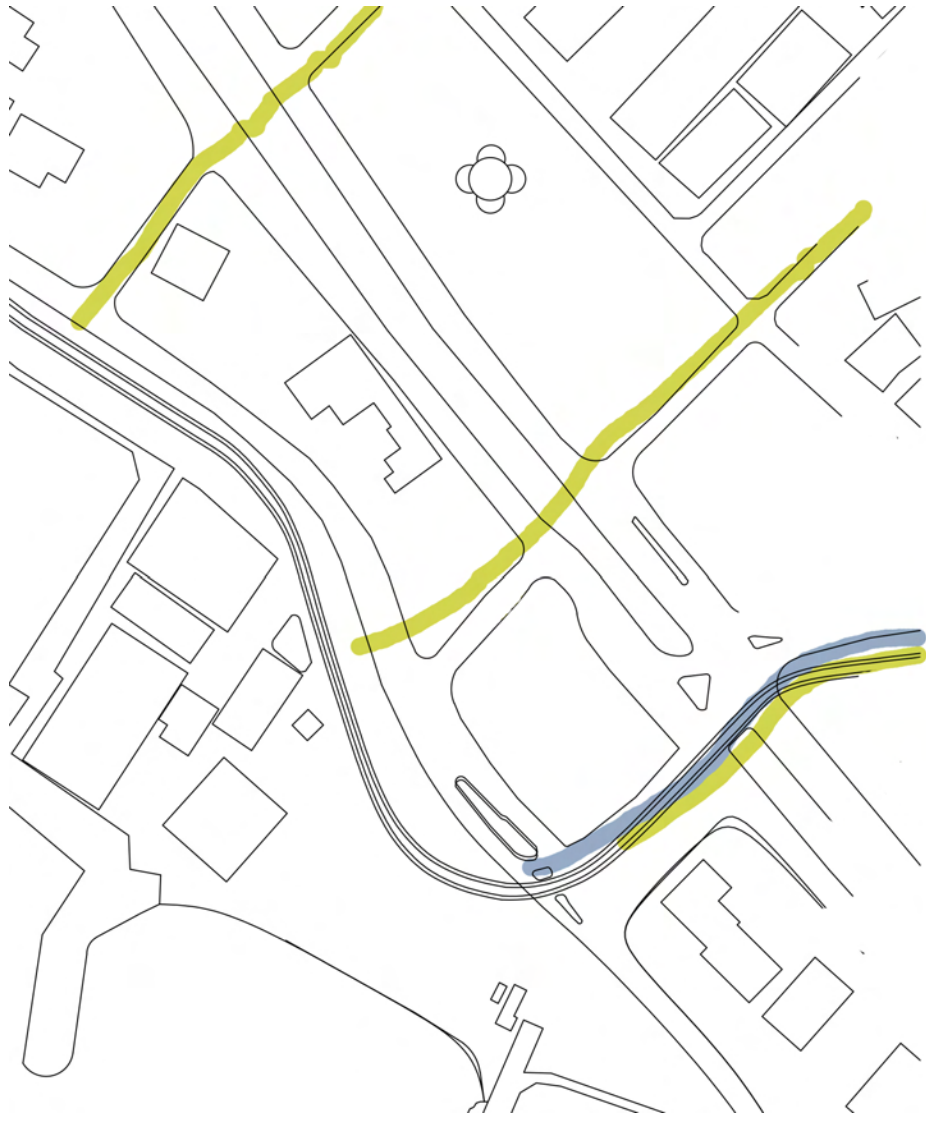

Ανάλυση περιοχής: κινήσεις

A. ροές πεζών που κινούνται προς το παραλιακό μέτωπο ερχόμενοι από το κέντρο της περιοχής, από την Άνω Γλυφάδα και από την περιοχή του γκόλφ

B. ροές ποδηλατών που προσεγγίζουν την παραλία. Ο ποδηλατόδρομος εκτείνεται ως την αρχή της οδού Ζέρβα αλλά δεν οδηγεί στο παραλιακό μέτωπο.

Σε γενικές γραμμές, διαπιστώνεται πως η Γλυφάδα είναι μια περιοχή που αν και διαθέτει 5 χιλιόμετρα παραλίας, ελάχιστη θεωρείται αναλογικά η δραστηριότητα σε αυτή. Βασικοί παράμετροι αποτελούν αφενός η έλλειψη οργάνωσης της παραλίας, αφετέρου και κυριότερα η ύπαρξη της Ποσειδώνος, η οποία διχοτομεί έντονα την περιοχή και προσδίδει εσωστρεφή χαρακτήρα στην ενδοχώρα.

Ανάλυση περιοχής: κινήσεις

πιάτσα ταξί

Γραμμές τραμ

στάση λεωφορείων πλατεία Γλυφάδας.

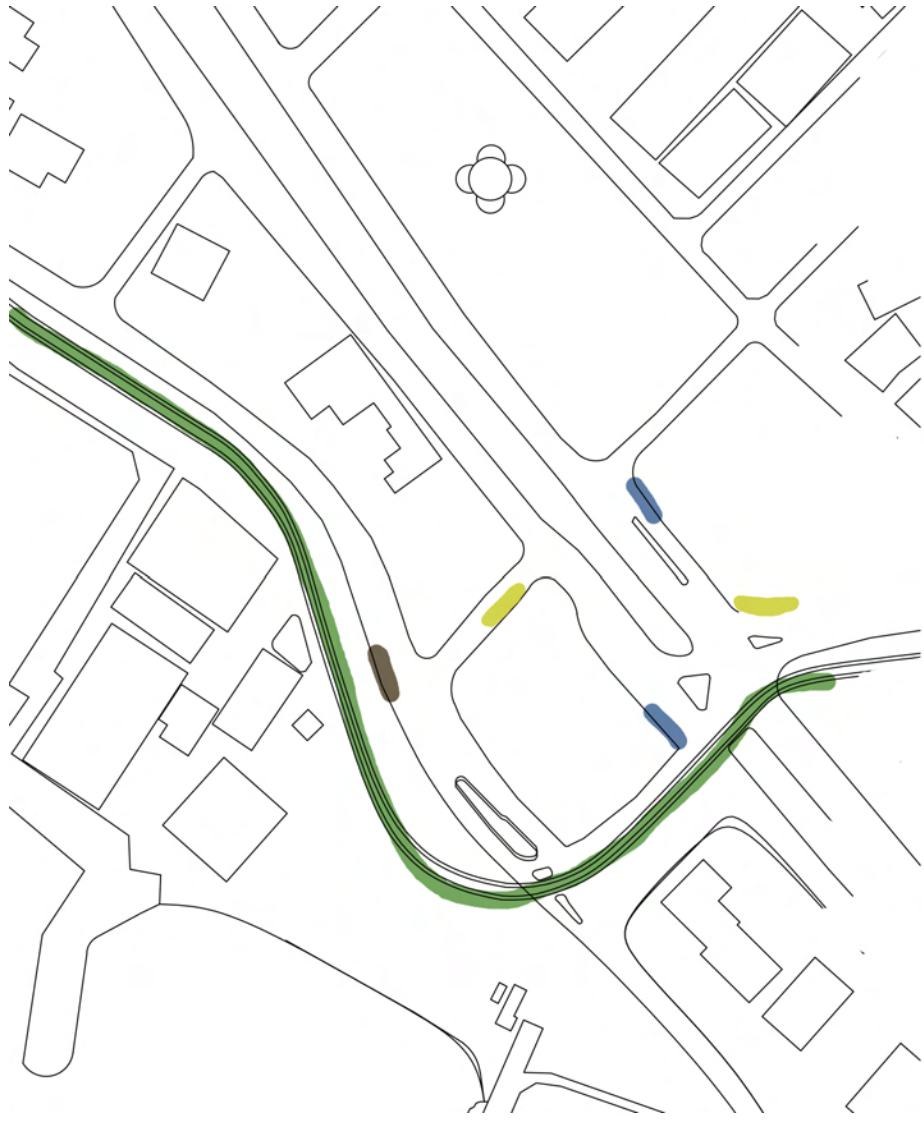
εξυπηρετεί τις γραμμές 140, A1, A2, A3, 122, 114, 116, 124, 128, 149, 171, 205, 207, X96. Συνδέει την περιοχή με το κέντρο της Αθήνας, το αεροδρόμιο και τον Πειραιά.

στάση λεωφορείων Διαδόχου Παύλου.

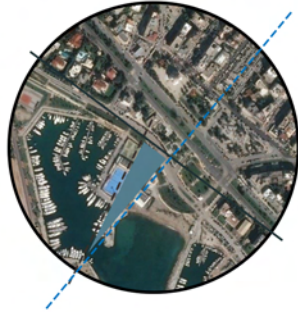
εξυπηρετεί τις γραμμές 124, 128, 149, 205, 207. Ενώνει την περιοχή με την Άνω Γλυφάδα , την Τερψιθέα και τις παρακείμενες περιοχές.

στάση λεωφορείων Διαδόχου Παύλου.

εξυπηρετεί τις γραμμές 124, 128, 149, 205, 207. Ενώνει την περιοχή με την Άνω Γλυφάδα , την Τερψιθέα και τις παρακείμενες περιοχές.

5. Παρουσίαση πρότασης

- άξονας ενδοχώρας / παραλίας
- άξονας υπάρχοντων εγκαταστάσεων
- άξονας κίνησης παραλίας
- ▲ σημείο επέμβασης

/ πεζογέφυρα
/ λειτουργίες ΑΝΟΓ

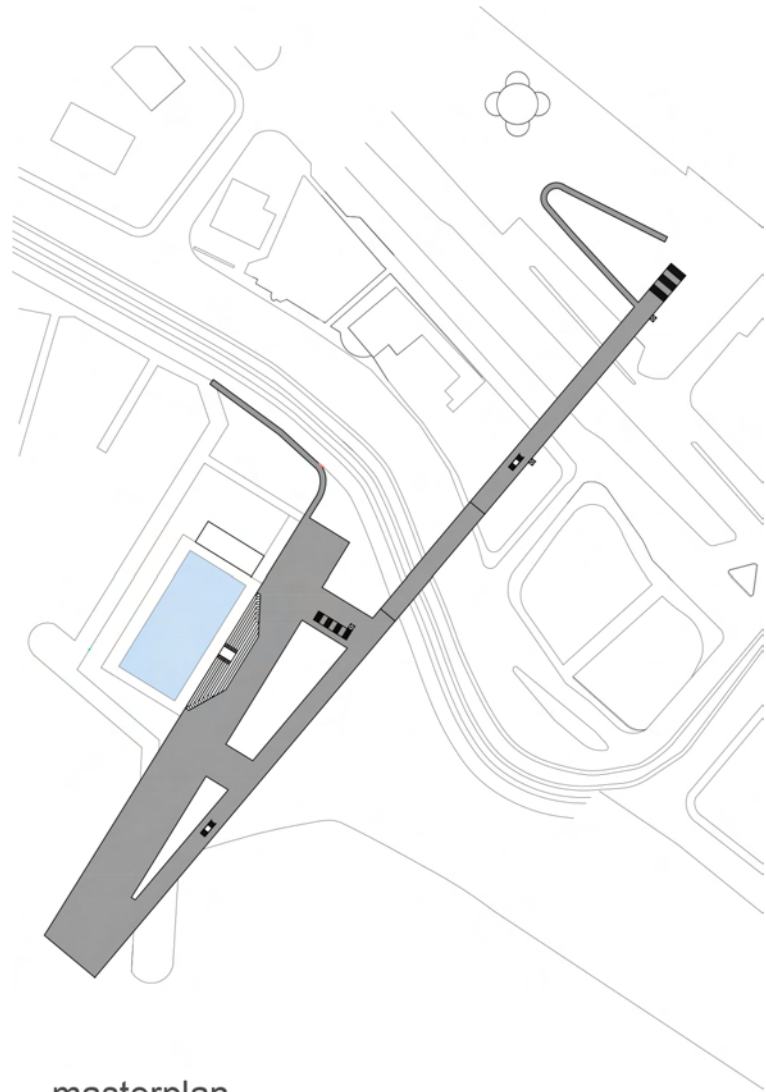
πεζογέφυρα & οροφή ΑΝΟΓ
σημεία σύνδεσης

πεζογέφυρα & οροφή ΑΝΟΓ
ένωση με έδαφος

Η επέμβαση περιλαμβάνει 2 βασικά σκέλη : τη σύνδεση της πόλης με την αποκομμένη παραλία καθώς και την ανάπλαση του σημείου στο οποίο μεταφέρει τις ροές των επισκεπτών η γέφυρα.

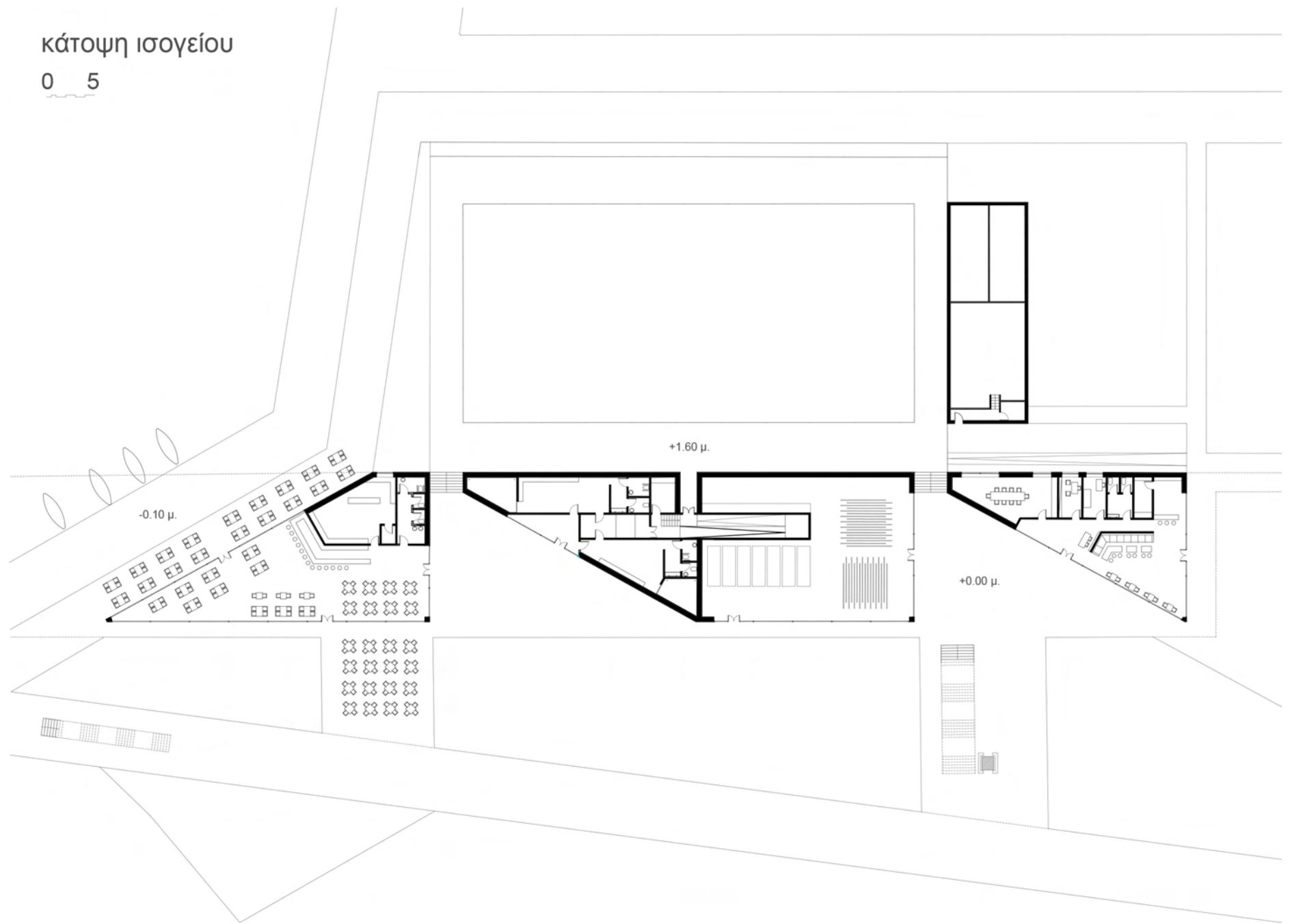
Στην παραλιακή περιοχή πλέον επαναδιοργανώνονται και σχεδιάζονται από την αρχή οι υπάρχουσες δραστηριότητες, που σήμερα διατηρούν έναν εσωστρεφή χαρακτήρα που αποκόπτει το κοινό από το παραλιακό αυτό τμήμα. Οι χρήσεις αυτές αφορούν τις λειτουργίες του ναυταθλητικού ομίλου ΑΝΟΓ και το εστιατόριο “Ζέρβας” που σήμερα δεν λειτουργεί, Παράλληλα, εκτός από τους χώρους του ομίλου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το κοινό, δημιουργούνται ελεύθεροι χώροι τόσο στον πρώτο όροφο, στην “ταράτσα” του συγκροτήματος, όσο και στο ισόγειο.

masterplan

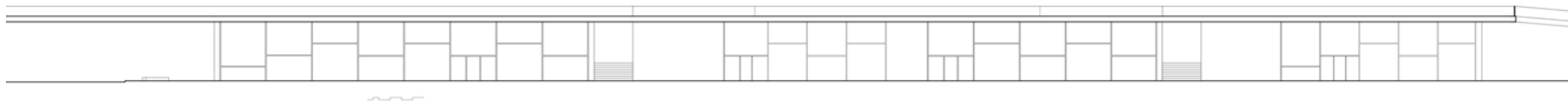
κάτοψη ισογείου

0 5

νότια όψη

0 5

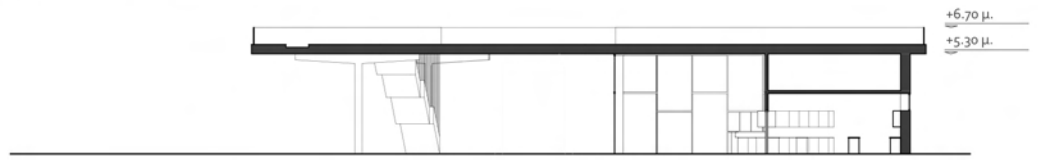

ανατολική όψη

0 5

τομές
0 5

Ζέρβας
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ

